

అర్థం :- అకృతక వచః కందరపుటీ కుటీరాంతః - పేదములనే గిరిగుహలందలి లతాగృహలలో, అవిశాయంతం-సదా, తిష్ణున్ - నివసించుచు, ప్రౌఢాం-గుబురుగా ఉన్న, నఖరుచి పటాలీం-నఖకాంతు లనే తెల్లని జూలును, ప్రకటయన్ - విదలించుచు, కామాక్షీ-కామాక్షీ దేవి, తవ-నీ, చరణ కంతీరవ పతిః - దివ్యచరణమనే సింహాము, తరసా - పరాక్రిమముచేత, మమ-నా, ప్రపంచం తపోవేదండేం ద్రం - మదించిన అజ్ఞానమనే గజరాజును, ఖండత్వం నయతు- ఖండించాలి.

టీక - కామాక్షీ దేవి దివ్యచరణమనే సింహాము సౌధకుని తమోరూప మైన మదగజాన్ని ఖండించాలి. సింహం గిరిగుహలలో ఉన్నట్లు, దేవిచరణం వేదాలలో అంతర్నహితమై ఉన్నది. గజాన్ని సంహరించునప్పుడు సింహం జూలు విదల్చుచు పరాక్రిమించును, అట్ల శ్రీచరణ నఖకాంతులనే జూలును విష్టరించుచు సౌధకుని తమస్నానమనే మదగజాన్ని ఖండించాలి, అనీ కవి పార్చిర్థిస్తున్నాడు.

పురస్తాత్ కామాక్షీ ప్రపంచర రన మాఖింతలపురీ
పురంద్రిణాం లాస్యం తప లలితమాలోక్య శనక్తే
నఖశ్రీభిః స్నేరా బహూ విత్తనుతే నూపుర రవైః
చమత్కృత్య శంకే చరణయుగలీ చాటురచనాః॥

52

అర్థం :- కామాక్షీ-కామాక్షీ దేవి, తవ-నీ, పురస్తాత్-ముదుచేయు, అఖండల పురీ పురంద్రిణాం-దేవాంగనలయొక్క, ప్రపంచ

రసం-ఆనందవివశ్వైన, లలితం-మనోహరమెన, లాస్యం-నాట్య
మును, ఆలోక్య-చూసి, శనక్కే-నెమ్మడిగా, శాంతంగా, నఖశ్రీభిః-
గోళ్కాంతులచే, స్నేరా-చిరునవ్య నవ్యచుస్సు, చరణ యుగలీ-
పాదర్వంద్వము, నూపురరవైః-అందెల రష్ణిచేత, చమత్కృత్యౌ-
పమత్కృరంగా, చాటు రచనాః-పరిహసోక్కులను, వితనుతే మాటూ
దును, అని, శంకే-భావిస్తాను.

టీక - దేవి సేవలో దేవాంగనలు చేయు లాస్యమును దివ్యచరణము
శాంతముగా చూసి, గోళ్కాంతుల తెలుపుదనముచేత చిరునవ్య
నవ్యచు, అందెల రష్ణిచేత పరాచికమాడుతూ ఉంటుందని అను
కుంటాను.

సరోజం నిందంతీ నఖకీరణ కర్మార శిశిరా
నిషిక్క మారారేః ముకుటశిరేఖా హిమజలైః
స్ఫుర్త్వీ కామక్కి స్ఫురుచిమయే పల్లవచయే
తపాదత్తే మైత్రీం పథిక సుదృశా పాదయుగలీ॥

౫३

అర్థం : కామక్కి - కామక్షేదేవి, తప్సీ, పాదయుగలీ-చర
ణములు, నఖకీరణకర్మార శిశిరాః-నఖకాంతులనెడిపచ్చకప్పురముచే
చల్లనిదై, మారారేః-శితుని, ముకుట శిరేఖా-కిరీటమందున్నచంద
రేఖమంచి స్రీవించు, హిమజలైః-మంచునీటిచేత, నిషిక్క-తడసి
నదై, స్ఫురుచిమయే-చక్కని కాంతికల, పల్లవ చయే-లేత చివ్వక్క
యుందు, స్ఫుర్త్వీ - ప్రకాశించుచున్నదై, పథిక సుదృశా - బాటలో
నడిచే భామినితో, మైత్రీం-స్నేహాన్ని, అదత్తే-చేస్తున్నది.

టీక - దేవీ చరణము విరహిణివలె పద్మాన్ని నిందిస్తుంది. విరహి
తాపాన్ని సహించలేక పద్మాన్ని విరహిణి నిందిస్తుంది. ఆ తాపాన్ని
భరించలేక కైతోయపచారాల్ని సేవిస్తుంది. దేవీ చరణమో, తనకు
సాటికాదని పద్మాన్ని నిందిస్తుంది. గోళ్కృకాంతులనే కర్మారథండాల
చేత చల్లదనాన్ని పొందుతుంది. శివుని ముకుటాగ్రింలో ఉన్న
చంద్రారేఖిచేత హిమజలాల్లో తదుస్తుంది కాంతిగల లేతచివుళ్క
యందు స్వరిస్తుంది. ఇవి యన్నియు దేవీ చరణములకు ఉన్నందున
మూకకవి విరహిణి లక్ష్మణాలుగా ఉత్సేఖించాడు.

నతానాం సంపత్తే రనవరత మూకర్మజ జపః
ప్రరోహత్ సంసార ప్రసర గరిమ స్తంభన జపః
త్వదీయః కామాక్షి స్వరహర మనోమోహన జపః
పటీయా న్నః పాయా త్వదనలిన మంజీర నినదః॥

54

ఆర్థం :- కామాక్షి-కామాక్షిదేవి, నతానాం-భక్తజనుల, సం
పత్తేః-బ్రహ్మర్యాభివృద్ధికి, త్వదీయః-నీ, పదనలిన మంజీర నినదః-
పాదముల యందలి అందెల రవి, అనవరతం-ఎల్లప్పుడు, ఆకర్మ
జపః-ఆకర్మించు జపము, ప్రరోహత్-మొలకెత్తు, సంసార ప్రసర
గరిమః-సంసార భారాన్ని, స్తంభనజపః- స్తంభింపచేయ జపము,
స్వరహర మనోమోహన జపః - మదనారి అయిన శివుని మోహింప
చేయు జపము (అగుచున్నది.) పటీయాన - ఇవి పటుత్వంకల
మంజీర నాదము, నః-మమ్ములను, పాయాత్ - రక్షించుగాక!

ట్రైక - కామాక్షిదేవి పాదములండున్న మంజీరాలనాదం - భక్త
జనుల సంపత్తిని ఆకర్షించుటకుచేయు అక్రమజపము, భవబారాన్ని
స్తంభింపచేయుటకు స్తంభన జపము, శివుని మోహింపచేయుటకు
మోహన జపముగా అగుచున్నది. అట్టి పరమ పట్టిష్ఠమైన మంజీర
నాదము భక్తులను రక్షించుగాక!

✓ విత్నీధా నాథే మహః శివై కామాక్షి కృపయా
పదాంభోజన్యసం పశుపరి బృథ ప్రాణదయతే
పిబంతో యన్నుద్రాం ప్రకట ముపకంపా పరిసరం
దృశా నానద్యంతే నలినబవ నారాయణ ముఖోః॥

55

అర్థం :- నాథే, పబపరిభృథ ప్రాణదయతే కామాక్షి - పశుపతి
పార్ణణ వల్లభా, కామాక్షి, నలిన భవ నారాయణముఖా-బ్రిహ్మ విష్ణు
ప్రభృతి దేవతలు, ఉపకంపా పరిసరం-కంపానదీతీర పరిసరాల్లో,
ప్రకటం - బాగుగా, యన్నుద్రాం-ఏ. నీ అడుగుజూడోను, దృశో-
నేత్రముచేత, పిబంతః-తనివార దర్శించినవారై, నానద్యంతే-సంత
సింతురో, మమ శిరసి - నా తలపైన, పదాంభోజన్యసం-ఆ చరణ
కమలాలను పెట్టుటను, కృపయా విత్నీధా-దయతో చేయము.

ట్రైక - కామాక్షిదేవి కంపానదీ తీరాల్లో విహరిస్తున్నప్పాడు, ఇసు
కలో ఆమె అడుగులు బోగా కనిపిస్తున్నాయి. వాటిని బ్రిహ్మ విష్ణు
ప్రభృతి దేవతలు సందర్శించి వేదుకతో దర్శిస్తున్నారు. అలాంటి
దివ్యచరకాలని నా తలపైన దయతో పెట్టివమ్మా అని మాక్కలి
ప్రార్థిస్తున్నాడు.

ప్రణామోద్య ద్వాండారక ముకుట మందారకలిక
విలోల లోలమ్మి ప్రకరమయ ధూమ ప్రచురిమా
ప్రదీప్తః పాదాబ్జ ద్వాతి విత్తతి పాటల్య లహరీ
కృశానుః కామాక్ష్య మమ దహతు సంసారవిషిషం॥

56

ఆర్థం :- కామాక్ష్యః - కామాక్షీ దేవియొక్క, పాదాబ్జ - పారకమ
లాల, ద్వాతివితతి - కాంతి పుంజమందలి, పాటల్య లహరీ - అరుణిమ
అనే, కృశానుః - అగ్ని, ప్రణామోద్యత్త - నమస్కరిష్టున్న, బృందారక
ముకుట - దేవతల కీరీటాగ్రములందున్న, మందార కలిక - మందార
పూలమాలల్లో, విలోత - వాలుచున్న, లోలంబ ప్రకరమయ - తుమ్మె
దల గుంపు అనే, ధూమ ప్రచురిమా - రాజకౌశ్మ పొగకలదై,
ప్రదీప్తః - ప్రజ్వలించినదై, మమ - నా, సంసారవిషిషం - సంపాదమనే
అడవిని, దహతు - దహించాలి.

టీక - కామాక్షీ దేవి పాదాల అరుణిమ అనే అగ్ని, దేవతలు నమ
స్కరించునప్పడు వారి కీరీటాలల్లోని మందార పూలల్లో మూగిన
తుమ్మెదలనే పొగతో బాగా మండి జనన మరణరూపమైన సంపాద
టవిని దహించాలి.

పలక్కశ్రీ బున్కూడిప శిశు సద్గుక్క తప న్మైః
జిమ్ముక్కు ర్మక్కత్వం సరసిరుహ బిక్కుత్వీకరణే
క్కణా నేనై కామాక్షీ క్కపిత భవసంక్షోభ గరిమా
వచ్చేవెచ్చక్కణ్యం చరణయుగలీ పక్కులయతోం॥

57

అర్థం :- కామక్కి-కామక్కిదేవి, తవ-నీ, చరణయుగలీ-పాదయుగ్మము, వలక్కశ్రీ-తెల్లని, బుష్టాధిప శిశు సదృష్టా-చంద్రరేఖతో సమానమై, నభైఃఽగోళ్చుచేత, సరసిరుహ - కమలములను, భిక్షుత్వకరణే-భిక్షౌనికి పంపుటయందు, జిఘృత్సుః దక్షత్వం - సామగ్ర్యము వహింప కోరినదె, మే-నా, క్షపిత భవ సంక్షోభ గరిమా-సంసారభాధల్ని అణచివేసినదై, క్షణాత్ - క్షణాన, వచోవై చక్షణ్యం-వాజైపుణ్యాన్ని, పక్ష్మలయతాం-పరిపుష్టం చేయాలి.

ట్రీక - కామక్కిదేవి చరణయుగ్మం తెల్లని గోళ్చుకాంతితో చంద్రీ రేఖా సదృష్టమైనది. పద్మాల్మించిన అరుణము కలిగియున్నందున వాటిని జయించాయి. అట్టి చరణాలు నా సంసారక్షోభల్ని మాపి నాకు హాజైపుణ్యాన్ని పెంపొందించాలి.

సమంతాత్ కామక్కి క్షత్రత్వివర సంతాన సుభగ్నీ అనంతాభిః భాఖిః దిన మను దిగంతో న్వీరచయన్ అహం తాయా హన్తా మమ జడిమ దన్తా వలరిపుః విభిన్నాం సంతాపం తవ చరణ చింతామణి రసో॥

53

అర్థం :- కామక్కి-కామక్కిదేవి, మమ-నా, అహం తాయః- అహంకారమును, హన్తా-హరించిన, జడిమదన్తా వలరిపుః-జడత్వ మనే మదగజానికి శత్రువైన, అసో-శు, తవ-నీ, చరణచింతామణిః- చరణమనే చింతామణి, క్షత తిమిర సంతాప సుభగ్నీ - చిమ్మ టీకటులను సంతాపాల్ని తొలగించి, అనంతాభిః-అనంతములైన,

భాఖిః-స్వీయకాంతులచే, అనుదినం - ప్రతిదినం, సమంతాత్ దిగం
తాన్-ఎల్లదిగంతాలను, విరచయన్ - నిర్వలం చేస్తూ, ము-నా,
సంతాపం-సంతాపాన్ని, విభిన్నాం-పోగొట్టాలి.

టీక - కామక్షీదేవి దివ్యచరణం-సాధకుని జడత్వాన్ని, అహం
కారాన్ని, తమస్సును హరించి సర్వతాపాల్ని హరించుటలో చింతా
మణి. దివ్యమణి ఆగు చింతామణి వంటిదే శ్రీదేవి చరణము.

దధానే భాస్వత్తాం అమృతనిలయో లోహితవపుః
విన్మాణాం సౌమ్య గురుప్రే కవిత్వం చకలయన్
గతో మండో గంగాధరమహిమ! కామక్షీ! భజతాం
తమః కేతు ర్మత స్తవ చరణపద్మై విజయతే॥

59

అర్థం :- మాతః-జనని, కామక్షీ - కామక్షీదేవి, గంగాధర
మహిమ - పరమేశ్వరుని పట్టపురాణి, తవ-నీ, చరణపద్మై-చరణ
కమలము, భాస్వత్తాం - ప్రుకాశమును, దధానః - వహించునడై
(సూర్యడై), అమృతనిలయః-అమృతమునకునిలయమై (చంద్రుడై),
లోహితవపుః-ఎర్పిని రూపం కలదై (అంగారకుడై), విన్మాణాం-
భక్తులకు, సౌమ్యః - సౌమ్యమై (బుధుడై), గురుః అపి-గురువై
(బృహస్పతిమై), కవిత్వం చకలయన్-కవిత్వాన్ని అలవరించుచు
(శక్రుడై), గతామందః-నడకలో మాంద్యమును కలిగినడై (శనిమై),
తమః కేతుః - తమస్సునకు ధూమకేతువై (రాఘవ కేతువు అయి),
భజతాం-భక్తులకు, విజయతే-నవగ్రహ రూపంతో విరాజిల్లుతున్నది.